

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

УДК 338.43:631.11.009.12:005.44(477) Статівка К.О., студентка 4 курсу
Факультету «Економіка і право»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Проблематика конкурентоспроможності займає одне з центральних місць в економічному аналізі різних видів господарської діяльності підприємства. Без забезпечення конкурентоспроможності та стійкості конкурентних переваг аграрних підприємств і продовольчих товарів на регіональних і міжнародних ринках неможливо досягти сталого розвитку аграрного сектору національної економіки. Конкуренція розкриває потенціал суб'єктів аграрного ринку і виконує важливу функцію постійного рушія розвитку сільськогосподарського виробництва.

Теоретичні, методичні й практичні питання конкурентоспроможності аграрного господарства в умовах становлення конкурентного ринкового середовища висвітлені у наукових працях В. Андрійчука, О. Бутнік-Сіверського, С. Кваші, І. Кириленка, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, П. Саблука, А. Стельмащука, Б. Супіханова, О. Шпичака та багатьох інших науковців.

Метою роботи є аналіз можливих заходів підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання.

Конкурентоспроможність є одним із головних показників стану підприємства, який визначає перспективи його розвитку, можливість досягнення стратегічних цілей та завдань.

Узагальнення існуючих підходів до визначення категорії «конкурентоспроможність підприємства» дозволяє виділити ряд її суттєвих характеристик:

- 1) порівняльний характер (відносність поняття);
- 2) прив'язка до конкретного ринку та певного часового інтервалу;
- 3) залежність від конкурентоздатності продукції;
- 4) залежність від ефективності роботи підприємства [1].

Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств - це здатність суб'єктів економічної діяльності аграрної сфери пристосовуватися до нових умов господарювання, використовувати свої конкурентні переваги і перемагати в конкурентній боротьбі на ринках сільськогосподарської продукції та послуг, максимально ефективно використовувати земельні ресурси, якомога повніше задовольняти потреби покупця шляхом аналізу структури ринку і гнучко реагувати на зміну його кон'юнктури [1]. Однак потрібно додати, що конкурентоспроможність аграрних підприємств залежить від погодних умов, природних ресурсів та тривалості виробничого циклу.

Особливий вплив на формування конкурентних переваг підприємств в сільському господарстві має матеріально-технічна база, кадрове забезпечення, раціональна спеціалізація і організація виробництва, якість продукції, низька собівартість, державна підтримка аграрного бізнесу [3].

Комплексний характер конкурентоспроможності підприємства обумовлює необхідність обґрунтування системи індикаторів (критеріїв), які можуть розглядатися як ключові показники конкурентоспроможності.

В якості індикаторів зазвичай виступають такі показники і характеристики: конкурентоздатність продукції; якість, надійність продукції; відмінні властивості товарів; імідж підприємства; відносна частка ринку; рівень витрат; методи продажів; рентабельність реалізації; темп зростання виручки від реалізації; фінансові коефіцієнти; ефективність використання ресурсного потенціалу (фондовіддача, продуктивність праці, енергоємність, ефективність інформаційних ресурсів, ефективність заходів щодо підвищення творчої активності персоналу і ін.), темпи зростання вартості підприємства та ін. [4].

Перераховані показники можуть бути змінені і доповнені в залежності від особливостей оцінюваних підприємств. Крім того, можливе їхнє групування за структурними елементами потенціалу: показники розвитку техніко-технологічного, кадрового, інформаційного, фінансового потенціалу та т.д.

В аграрному секторі якість продукції приймається як основний показник оцінки її конкурентоспроможності. Щоб забезпечити якість

продукції необхідно дотримуватись вимог технології, проводити детальний контроль від початку процесу виробництва і до моменту надходження до споживача, це повинно регламентуватися українськими та міжнародними нормативними документами.

Проте цілеспрямована робота щодо впровадження науково обґрунтованих технологій утримання худоби та вирощування культур ведеться не достатніми темпами, що призводить до того, що вітчизняна продукція не відповідає вимогам якості та безпеки в рамках угод СОТ та вимог ЄС і є неконкурентоспроможною. Тому членство України у СОТ та перебування у зоні вільної торгівлі з ЄС може призвести до втрати вагомого джерела сукупного доходу сільських виробників.

У Європейського Союзу є жорстка політика захисту своїх сільськогосподарських виробників. Її характер обумовлений необхідністю забезпечення продовольчої безпеки, цінової стабільності, доходів фермерів, розвитком аграрних технологій, а також рядом інших факторів. Але ще більш жорстка політика щодо якості та безпеки продукції. Щоб товар українських аграріїв потрапив на полиці європейських супермаркетів, він повинен відповідати високим стандартам якості. Але виконання цих вимог дає масу супутніх переваг. Відповідаючи їм, українські виробники зможуть отримати доступ і до ринків багатьох інших країн. Наявність європейських сертифікатів якості та безпеки продукції значно спрощує вихід на ринки Азії, латиноамериканських, африканських та інших держав.

За умови збереження існуючого низького рівня конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на європейському ринку зростає небезпека посилення таких негативних тенденцій: виробники аграрної продукції недотримуватимуть доходи, що призведе до погіршення соціально-економічних умов у сільських місцевостях; надалі зростатиме негативне сальдо зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС загалом та по сільськогосподарській продукції зокрема; збільшиться частка імпортової продукції у сукупному споживанні продуктів харчування в Україні.

Також, на погіршення становища аграрних підприємств впливає те, що в кінці серпня Міністерство фінансів України представило концепцію

податкової реформи 2016, яка передбачає переведення всіх суб'єктів господарювання на загальну систему оподаткування податком на додану вартість (ПДВ) і скасування дії спеціального режиму ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників вже з 1 січня 2016 року [5]. Це означає, якщо раніше підприємство могли залишати НДС для розвитку своєї діяльності, то зараз ці гроші потрібно буде віддавати державі.

За останні сто років чорноземні ґрунти втратили понад половини своєї потенційної родючості (гумус, запаси поживних речовин, структура та інші властивості). Спричинюють ці явища: велика розораність земель, широке застосування оранки, висока інтенсивність обробітку ґрунту, незначне повернення органіки в ґрунт [6]. Це все безумовно впливає на врожайність культур. Вирішити цю проблему можна з допомогою новітніх ґрунтозахисних енерго-, ресурсо- і вологоощадних технологій.

Основними причинами зниження конкурентоспроможності підприємств України в аграрному секторі є: зниження технологічного рівня виробництва, старіння і знос устаткування, зниження інвестиційного потенціалу, витіснення вітчизняних виробників з внутрішнього і міжнародного ринків, використання неякісної сировини, невідповідність продукції європейським стандартам, недосконалість законодавства.

Для підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва, зусилля керівників та спеціалістів мають бути спрямовані на технічне переоснащення діючих підприємств, впровадження сучасних енергозберігаючих та екологічнобезпечних технологій, вдосконалення організаційно-економічного механізму діяльності господарств, впровадження нових технологій обробітку ґрунту, а держава повинна підтримати ініціативно активні аграрні підприємства за рахунок залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій. Докладніше деякі заходи я буду розглядати у своїй дипломній роботі.

Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України, тут виробляється 18% ВВП, створюється 16% валової доданої вартості, у ньому зайнято майже 25% загальної чисельності працюючих в державі. Найбільшу питому вагу вітчизняної аграрної продукції виробляють дрібні селянські домогосподарства [7]. Тому, з метою підвищення

ефективності аграрного виробництва для забезпечення його конкурентоспроможності в Україні необхідно взяти ряд організаційних і економічних заходів щодо підвищення урожайності сільськогосподарських культур, продуктивності тварин, удосконалення організаційної структури виробництва.

Література:

1. Малік М. Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 270 с.
2. Фіщук Б. П. Конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції / Б. П. Фіщук, О. П. Лукашенко, О. М. Хмарук // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – № 4 (70) .– С. 160–164.
3. Прокопець Л. В. Складові підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / Л. В. Прокопець – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2011_7/37SPK.pdf.
4. Н.В. Касьянова, Потенціал підприємства формування та використання. / Д.В. Солоха, В.В. Морєва, О.В. Бєлякова, / Видавництво: «Центр учбової літератури» - 2013 р.
5. „Сільське господарство України: напередодні продовольчої кризи”. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/silske_gospodarstvo_ukraini_napered_odni_prodovalchoi_krizi/
6. М.М. Петренко, Т.К. Марченко «Ресурсо- й енергоощадні технології обробітку ґрунту та сівби зернових культур» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://studall.org/all4-11513.html>
7. Раєнкова О.О. «Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК України» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=38404>

Науковий керівник
к.е.н, доцент

М. П. Мартіянова

